

V. L'ESTÀNDARD ORAL EN VALENCIÀ

L'ESTÀNDARD ORAL EN VALENCIÀ

Objectius

- Analitzar la situació sociolingüística pròpia.
- Ser conscients que, en utilitzar la llengua en situacions comunicatives d'ensenyament-aprenentatge, es fa necessària la utilització d'un llenguatge estàndard.

I. INTRODUCCIÓ

I.1. L'estat de salut de l'estàndard oral

Quin és l'estat de salut del nostre estàndard oral? Heus ací un article d'opinió en què es reflexiona sobre la qualitat del model lingüístic dels mitjans de comunicació de les Balears. I si férem les mateixes reflexions sobre el model valencià tenint en compte també l'àmbit escolar? Llegiu l'article i tot seguit enceteu un debat sobre el tema.

La llengua avariada

Arribarà que no podrem escoltar la ràdio ni mirar la televisió. Aquest plural abasta exclusivament les persones que parlem normal, que solem dir *mallorquí* en lloc de *maiorquí*, que deim *hem de* en lloc de *tenim que*, o no geminam totes les *e*les del món. Per què s'ha arribat a xerrar d'una manera tan lamentable en aquest país nostre és un gran misteri –per a servidor–, només molt parcialment explicat per situacions anòmales i polítiques equivocades. Qualsevol tasca normalitzadora hauria de contemplar, ja, la qualitat de vida de la llengua, no només la quantitat dels que la parlen o l'escriuen, dels que l'empren en els distints àmbits de convivència. Fa empegueir sentir una bona part –majoria?– d'al·lots i al·lotes joves escopint consonants, castellanitzant vocals, galtejant les paraules, desorganitzant meticulosament cada frase de forma que només la gesticulació ens fa sospitar que s'ha volgut dir el contrari del que, gramàtica en mà, s'ha dit realment. La fesomia de la llengua parlada se'ns presenta cada dia més desfigurada per cicatrius que segurament ja no admetran intervenció de cirurgia estètica. Quina teràpia podria aplicar-se a una aital desfeta de la llengua parlada? Supòs que els mitjans audiovisuals haurien d'esdevenir referents, models a seguir. Però, heu sentit aquests al·lots i aquestes nines que xerren per les diferents emissores? Qui pot suportar alguns -es presentadors -es de televisions de per aquí? Els heu sentit? Si per aquesta via és clar que no milloraran les coses, què podem esperar de la classe política, integrada per una minoria que parla amb normalitat i per una majoria que empra una llengua tan perfectament en consonància amb un pensament dèbil i desestructurat? Allò que no s'entén massa és que la lloable feina de normalització duita a cap per algunes institucions no sigui potenciada per uns necessaris controls de qualitat: és un contrasentit que la tasca normalitzadora contribueixi a deteriorar encara més la llengua parlada, oferint als joves un model detestable. Algú sap com es pot solucionar un problema com aquest, en l'arrel del qual, més que quaranta anys de franquisme, hi ha la manca de sentit del ridícul? Si qualcú té la resposta, que s'apressi a fer-la saber als responsables, perquè comença a fer beneït que aquí fem el ferreret defensant una llengua que aviat no sabrà parlar ningú de manera acceptable.

Guillem Frontera. Escriptor. *Diari de Balears* (febrer 2001)

I.2. Les habilitats lingüístiques

Com passem més temps: escoltant, enraonant, llegint o escrivint? Probablement la majoria de nosaltres classificaríem justament en aquest ordre la distribució del nostre temps en relació amb les quatre habilitats, o macrohabilitats, que hem de dominar per a comunicar-nos eficaçment en totes les situacions possibles. És fàcil que dediquem més temps al canal oral que a l'escrit, que escoltem més que parlem i que dediquem relativament poc de temps a llegir i menys encara a escriure.

I a l'escola, quant de temps dediquem a cadascuna de les habilitats comunicatives? Hem calculat el temps que passem parlant en una classe normal i corrent? El 50%? Més? Això suposa molt de temps de la vida professional, i els mestres, ja ho sabem, som un dels referents dels nostres alumnes, els quals també han d'aprendre a adaptar la seua parla als diferents usos que els demana la societat. Tots els docents contribuïm a aquest aprenentatge lingüístic del nostre alumnat. I no sempre estem "donant lliçons", de vegades també parlem amb els alumnes col·loquialment.

De tota manera la imbricació entre els canals oral i escrit és incessant. Quantes paraules no hem après en un llibre? O viceversa. Qui no ha necessitat, de vegades, veure escrita una paraula escoltada per a acabar-la de copsar? Així i tot, cada canal pertany a un territori sensitiv diferent, auditiu o visual. Cal tenir-ho ben present si volem reeixir en les nostres actuacions comunicatives, encara que hi trobarem moltes combinacions: escrit per a ser escoltat, escrit per a ser dit com si fóra espontani...

I.3. L'accés a la trona

És clar, doncs, que hem de mirar per millorar les nostres habilitats orals, que són fonamentals en la nostra tasca docent. Ara bé, no ho hem tingut fàcil, els valencians. Refresquem una miqueta la memòria. La nostra llengua ha estat exclosa durant molts anys, com és ben sabut, dels àmbits d'ús públics i formals: l'Administració, l'escola, els mitjans de comunicació, les empreses, la justícia... Ni tan sols hem disposat de la tradició oral de la predicació.

Pel que fa a aquest darrer àmbit, portem a col·lació, com a anècdota representativa, l'experiència viscuda per mossén Antoni Alcover, als anys 20 del segle passat, quan anava fent enquestes per al seu *Diccionari català-valencià-balear*. Sembla que un predicador de la Vila Joiosa que havia començat el seu discurs en valencià, ràpidament l'hagué de continuar en castellà davant del sagramental que van moure els devots assistents, més fidels a la seua confessió que a l'ús públic de la llengua pròpia en àmbits formals.

Mentre a Anglaterra, per exemple, la BBC expandia ininterrompudament des del 1922 un model de llengua referencial (*Bbcenglish*), a casa nostra la ràdio parlava en castellà, cosa que va permetre l'entrada d'aquesta llengua germana per primera vegada a moltes cases. Més tard se'n reforçà la presència amb la televisió. Sense oblidar la pantalla gran (encara amb ben minsa presència de la nostra llengua malgrat algunes campanyes...). Tot plegat ens va deixar orfes de referents orals formals i cultes (amb poques excepcions testimonials, com la de Toni Mestre i el seu "De dalt a baix" radiofònic (1974)).

I.4. L'oralització de l'escrit

Amb el recobriment de la democràcia, i no sense entrebancs de diferents tipus, la nostra llengua va començar a accedir als diferents ressorts públics de què havia estat exclosa, alguns de nous, com la televisió (TV3 (1983) i Canal 9 (1989), totes dues cadenes amb les corresponents emissores de ràdio) i altres de més antics però no menys impermeables a la llengua autòctona, com l'escola (LUEV (1983).

Davant d'aquesta manca de presència pública, d'aquesta "mort virtual" durant una pila d'anys, i la lògica i inhibidora inseguretat provocada en els parlants, l'única opció que hi havia en encetar el procés de normalització lingüística era agafar-se a l'escrit i prendre'l com a referència. Oralitzar unes normes que havien estat pensades per als usos escrits i per a minories intel·lectuals, no ho oblidem. Recordem que Pompeu Fabra, artífex de la codificació de l'idioma, va morir l'any 1948, just quan el concepte d'oralitat s'estava desenvolupant. El seu treball va ser continuat i adaptat al País Valencià per lingüistes i filòlegs com Carles Salvador, Manuel Sanchis Guarner, Enric Valor i Josep Giner.

I.5. L'estàndard polimòrfic

Aquesta normativa, pensada per a la llengua escrita i conreada pels escriptors, havia pres com a base els textos dels nostres clàssics, l'etimologia dels mots i el respecte a les grans varietats geogràfiques. Tots aquests factors van determinar que el nostre estàndard oral haja esdevingut diasistemàtic, és a dir, marcat per condicionaments geogràfics que determinen diferents pronunciacions igualment legítimes i que no posen en entredit la unitat del sistema lingüístic, expressada, això sí, amb accents diferents. És el nostre estàndard polimòrfic.

Un polimorfisme que es reflecteix no tan sols oralment, sinó també gràficament (*tinga / tingui, seua / seva...*), segons les diferents modalitats que el componen, les quals es poden anar aprenent a l'escola perquè no calga "adaptar-les" en travessar les fronteres intralingüístiques i puguem circular lliurement també els béns culturals. De fet, la llengua no hi entén, de fronteres.

I.6. L'expansió de l'estàndard

Amb el pas dels anys i el consegüent desplegament democràtic s'ha anat eixamplant l'ús del nostre estàndard. A poc a poc, ha anat guanyant espais de comunicació i ampliant la seua gamma de registres, alhora que el nombre i la formació dels seus usuaris. Si a això afegim la fàcil mobilitat de la població i la complexificació de la societat (més feines, més grups, més diversificació, en definitiva) es pot fàcilment col·legir que les varietats geogràfiques tendeixen a anivellar-se (neutralitzar-se) mentre que les varietats funcionals o registres tendeixen a diversificar-se. I és per aquest cantó diafàsic o estilístic per on més ens hem de preparar.

L'estàndard, a hores d'ara, és la varietat supradialectal a disposició de tota la comunitat lingüística, que facilita l'accés a la cultura de tota la societat i que té un gran valor utilitari i de promoció social. En aquest sentit és la varietat democràtica per excel·lència.

I.7. La formació permanent

Ara bé, l'estàndard suposa també un cert grau d'abstracció en què qui més qui menys renuncia a determinades maneres d'expressió en benefici del conjunt. A més, és flexible i obert a les innovacions contínues i indeturbables de la nostra societat. Tot plegat comporta que els professionals que el fem servir hàgem d'estar en formació permanent, encara que atesa la vocació d'estudi que caracteritza els docents això més que un obstacle és un al·licient.

Estem obligats, doncs, a una formació contínua que ens ajude a consolidar no tan sols la nostra competència lingüística (el coneixement del codi), sinó també la nostra competència comunicativa (l'adaptació d'aquest codi a cada situació comunicativa). Aquest concepte d'adaptació és fonamental: hem de saber distribuir adequadament les varietats i els registres que la llengua posa a la nostra disposició. Aquesta distribució adequada dels recursos lingüístics també forma part del procés de normalització lingüística en què estem immersos.

II. GUIA DE L'ELOCUCIÓ ESTÀNDARD EN LA MODALITAT VALENCIANA

"La pronunciació, com tot en la llengua, es diversifica segons nivells expressius i situacions ocasionals" (Badia i Margarit).

II.1. Indicacions sobre aquesta guia

En les pàgines que hi ha a continuació podeu trobar unes quantes indicacions per a orientar-vos en l'elocució estàndard, sense pretensions d'exhaustivitat. Han estat confeigides prenent com a model la *Proposta per a un estàndard oral* elaborada per l'IEC i les universitats d'Alacant, Barcelona, Autònoma de Barcelona, Illes Balears, Perpinyà i València (1990 i 1993), tot i que amb alguns retocs i tenint present tant la tradició dels nostres gramàtics com l'aportació dels acords de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (2002) i la pràctica docent. Aquesta última ens permetrà fer algunes observacions sobre tres aspectes concrets relacionats amb la fonètica que es poden considerar controvertits.

Respecte a les orientacions en la pronunciació, hem prescindit de qualsevol mena de transcripció fonètica i ens hem limitat a orientar l'elocució per mitjà de les grafies habituals adaptades convenientment. Quan una pronunciació no es recomana en la varietat estàndard és precedida per un asterisc (*). Un bon exercici que podríeu fer és aplicar-vos a afegir més variants (paraules) per cadascun dels casos desaconsellats que us afecten més i substituir-les per les corresponents recomanades.

Les referències que trobareu a l'àmbit general volen dir que són trets lingüístics propis de totes les modalitats del nostre estàndard polimòrfic, i no tan sols de la valenciana. En canvi, quan trobeu una referència a l'àmbit restringit valencià vol dir que es tracta d'un tret privatiu d'aquesta modalitat i no compartit, en principi, per les altres, tot i que no per això deixa de considerar-se estàndard. També veureu que hi ha diferenciacions entre registres molt formals, formals i informals. Aquesta parcel·lació convencional del continu que és la llengua pot resultar una mica envitricollada, però encara ho és més la complexitat lingüística que tractem d'aprehendre.

Les orientacions se centren sobretot en l'apartat de la fonètica, ja que fins ara ha estat més descuidat. Això no obstant, també hi trobareu referències a determinades qüestions de morfologia i uns pocs aspectes de sintaxi que, per la seua quotidianitat, allunyen massa sovint el nostre discurs de l'estàndard. I quant al vocabulari referencial, us remetem principalment, és clar, als diccionaris, tant per al vocabulari comú com per a part de l'específic, i al TERMCAT per a l'específic que no trobeu en aquells.

II.2. Criteris generals de l'elocució estàndard

Abans de passar a les recomanacions concretes, explicitem alguns dels criteris generals que han de guiar l'expressió en l'ús públic de la llengua:

- a) La claredat, tant en l'articulació dels sons, especialment la vocalització, com en l'expressió de les idees. Recordem que l'ordre lògic de la frase en la nostra llengua és, com no se'n va estar d'assenyalar-ho Josep Pla, primer el subjecte, després el verb i finalment el predicat (S + V + P): "La persiana és verda".
- b) L'entonació, és a dir, el respecte per la "música" pròpia de l'idioma, que permet, entre d'altres, distingir ràpidament i nítidament una interrogació d'una resposta.
- c) El ritme, ço és, la velocitat amb què s'emet el missatge, en què s'ha de defugir tant la monotonia com l'excessiva lentitud o rapidesa.
- d) L'actitud o predisposició, parlant amb interès i sense mostrar-se massa secs o més alegres del compte.

A més, doncs, de tenir el concepte d'adequació com a eix sobre el qual giravolten les nostres actuacions lingüístiques, cal aconseguir fluïdesa expressiva en la parla, seguretat, precisió lèxica, connexió del discurs i, per a acabar-ho d'arredonir, és clar, correcció gramatical: l'estàndard ha de ser sempre correcte.

II.3. La fonètica

II.3.1. El vocalisme

II.3.1.1. Vocals tòniques

És propi de l'àmbit general:

- a) El sistema de set vocals diferenciades: *a* (*ma, mà*), *e* tancada (*ve, bé*), *e* oberta (*cel, pèl*), *i* (*vi, lingüística*), *o* tancada (*mot, cançó*), *o* oberta (*pont, arròs*), *u* (*fum, dejú*).
- b) L'obertura de les *es* i les *os* tòniques de determinats cultismes: *efecte, tesi, docte, psicosis*, etc.

No és recomanable:

- c) La pronunciació tancada de les *es* i les *os* obertes: *cel, serra, cos, coses*, etc.

II.3.1.2. Vocals àtones

És admissible en l'àmbit general:

- a) La pronunciació *eu* del pronom *ho* quan es troba en posició proclítica tot sol o combinat amb un altre (*ho sap, m'ho diu*) i en posició enclítica combinat amb un altre (*explica-m'ho*).

- b) La diferenciació fonètica entre el masculí i el femení del sufix *-ista*: *ciclista* (pron. *cicliste* en masculí).

És admissible en l'àmbit general, només, però, en registres informals:

- c) La pronunciació com a *a* de la vocal inicial de mots començats per *en-*, *em-*, *es-*: *encendre*, *emportar-se*, *escola* (pron. *ancendre*, *amportar-se*, *ascola*).
- d) La pronunciació com a *a* de la *e* gràfica en posició pretònica en alguns mots, com *bescoll*, *lleuger*, *sencer*, *resplendor*, *Miquelet* (pron. *bascoll*, *llauger*, *sancer*, *resplendor*, *Micalet*).
- e) Les oscil·lacions, pròpies d'alguns parlars, en el timbre de la *a* final d'alguns mots, com ara *coca*, *crosta* (pron. *coque*, *croste*).
- f) L'omissió de la vocal en la pronúncia de l'article femení davant un mot començat amb *i-* o *u-* àtones: *la imaginació*, *la unitat* (pron. *l'imaginació*, *l'unitat*).

És propi de l'àmbit restringit d'alguns parlars:

- g) La pronunciació com a *e* d'algunes formes verbals acabades en *a*: *dedica*, *cantava*, *serviria* (pron. *dedique*, *cantave*, *servirie*).

No són recomanables:

- h) El tancament de *e* en *i* per contacte amb una consonant palatal: *gener*, *queixal* (pron. **giner*, **quixal*).
- i) Les assimilacions o dissimilacions en mots com *decidir*, *visita* (pron. **diciDir*, **vesita*).
- j) Les caigudes de *a* o *e* per contacte amb *r*, com ara *feredat*, *Énguera* (pron. **fredat*, **Engra*).
- k) La supressió o addició de *a* inicial, en casos com *agulla*, *nou* (pron. **gulla*, **anou*).

II.3.1.3. Accentuació

No són recomanables:

- a) El desplaçament de l'accent en verbs amb l'infinitiu acabat en consonant + *-iar* (que cal accentuar com *enviar* o *estalviar*): *estudia*, *renuncies* (pron. **estúdia*, **renúncies*).
- b) La dislocació de l'accent en cultismes: *radar*, *rèptil*, *tèxtil* (pron. **ràdar*, **reptil*, **textil*).

II.3.1.4. Diftongs

És admissible en l'àmbit general, només, però, en registres informals:

- a) La pronunciació unisil·làbica de *i* seguida d'una altra vocal en casos com *condició*, *ciència*.

No són recomanables:

- b) La reducció de diftongs a una sola vocal: *paciència*, *qualitat*, *quasi* (pron. **pacència*, **calitat*, **casl*).
- c) La pronunciació del diftong *au* en lloc de *o* en casos com *obrir*, *olor* (pron. **aubrir*, **aulor*).

II.3.1.5. Vocal de recolzament (fonètica sintàctica)

És admissible en l'àmbit general, només, però, en registres informals:

- a) L'ús de la vocal que apareix sovint en la pronunciació de pronoms febles, en casos com *ens les porta* (pron. *ens(e)les porta*), *porta'ns-la* (pron. *porta'ns(e)la*).

II.3.1.6. Vocals en contacte (fonètica sintàctica)

És propi de l'àmbit general:

- a) La pronunciació unisil·làbica de la vocal final de mot amb la vocal inicial del mot següent, generalment una *a* o una *e* àtones. En aquestes circumstàncies s'acostuma a fer o bé sinalefa,

en casos com *que ho sap, espera un amic*, o bé supressió d'una de les vocals en contacte, en casos com *mitj(a) horeta, ací (e)l porten, deixa (e)l seu, una (e)sponja*.

II.3.2. El consonantisme

II.3.2.1. Consonants laterals (*l, l·l, tl, ll, tll*)

És admissible en l'àmbit general:

a) La pronunciació d'una sola *ll* (ela palatal o ella) en mots com *ratllar, bitllet, butlletí*.

És admissible en l'àmbit general, però només en registres informals:

b) L'emudiment de la *lla* en els mots *altra, altre, altres, nosaltres* i *vosaltres*.

No són recomanables:

c) La pronunciació generalitzada de la *ll* com a *i consonàntica*: *llop, coll, pollastre* (pron. **iop, *coi, *poiastre*).

d) La no geminació de la *l·l* (ela geminada) en mots com *novel·la, il·lustre*.

e) La pronúncia de la *lla* sense ressonància velar, coincident amb la castellana: *filó, sal*.

f) La palatalització de la *lla* inicial de mots cultes: *lògic, lingüística* (pron. **llògic, *llingüística*).

g) La vocalització o nasalització de la *lla* en mots com: *albercòc* (pron. **aubercoc, *amercoc*).

II.3.2.2. Consonants oclusives (*b, d, g, p, t, c, k*)

És propi de l'àmbit general:

a) La distinció clara entre *b* i *v*, així com la confusió d'aquests dos sons en *b* (betacisme).

b) La pronunciació o l'emudiment de les oclusives darrere nasal (*pon(t), cam(p), fan(g)*) i *t* o *d* darrere la *lla* (*mol(t), ver(d)*).

c) L'emudiment de la *p* del grup *-mpt-* en mots com *com(p)te, prom(p)te, pressum(p)te, atem(p)ta, exem(p)t*.

No són recomanables:

d) La supressió de la *p* del grup *ps* inicial: *psicologia*.

e) La pronunciació de la *t* ortogràfica en mots com *atles, algoritme, ètnia*. La pronunciació recomanable és sonoritzant la *t* en *d* o bé geminant la consonant següent: (pron. *adles / al·les, al·gordme / algorimme, èdnia / ènnia*).

f) La caiguda de la *d* intervocàlica: *cadira, vesprada, llaurador* (pron. **caïra, *vesprà, *llaúraor*).

g) L'emudiment de la *g* davant la *u*: *agulla, jugar* (pron. **aùlla, *juar*).

II.3.2.3. Consonants sibilants alveolars (*c, ç, s, ss, z, ts, dz, tz*)

És propi de l'àmbit general:

a) La pronunciació del grup *tz* del sufix *-itzar* (*organitzar, organització*) com a *z*, o com a *dz*.

És admissible:

b) La pronunciació amb *sc* o bé amb *xc* de l'increment dels verbs incoatius: *patisca* (pron. *patisca / patixca*).

És admissible en registres informals:

c) La pronunciació com a *ea* del sufix *-esa*: *malesa, bellesa* (pron. *malea, bellea*).

d) La pronunciació sonora (*gz*) dels grup de sons representat per la *x* (fenomen invers a l'anterior) en mots com *axioma, lèxic* (en lloc de la pronunciació recomanada *ks*—: *aksioma, lèksic*).

- e) Els diferents tipus de palatalitzacions: *seixanta, gotx, tretze* (pron. **xixanta, *gotx, *tretge*).
- f) La pronunciació sorda de la sibilant alveolar sonora: *zero, casa* (pron. apitxada: **sero, *cassa*).
- g) La pronunciació sonora de la sibilant alveolar sorda: *impressió, avaluació* (pron. **imprezió, *evaluazió*).
- h) La pronunciació *dz* en verbs acabats en *-isar* i derivats: *improvisar* (pron. *improvitzar).

II.3.2.4. Consonants sibilants palatals (*g, j, x*)

Són pròpies de l'àmbit general:

- a) La pronunciació amb *i* o sense de la sibilant palatal sorda després de vocal: *caixa, dibuix*.
- b) La pronunciació africada (com si duguera una *t* davant) o fricativa sonora (sense la *t*) del so sibilant palatal sonor: *gerani, joventut, pàgina, pujar*.
- c) La pronunciació del so inicial dels mots *jo* i *ja* com a *i*, o bé com a consonant prepalatal fricativa sonora.

No són recomanables:

- d) La pronunciació com a *s* de la sibilant palatal: *caixa, peix* (pron. **caissa, *peis*).
- e) La pronunciació africada sorda del so sibilant palatal sonor: *gent, penjar, fetge* (pron. apitxada: **txent, *pentxar, *fetxe*).
- f) La pronunciació de la *j* de les formes *ject-*, *ject-* com a *i* semiconsonant en mots com *projecte, injecció* (pron. **proiecte, *iniecció*).

II.3.2.5. Consonants vibrants (*r, rr*)

És propi de l'àmbit general:

- a) La pronunciació o l'emudiment, segons els diferents parlars, de la *r* etimològica final de molts mots: *paper, parlar* (pron. *papé / paper, parlà / parlar*).
- b) L'emudiment de la *r* en la primera síl·laba del mot *arbre*.
- c) La pronunciació o l'emudiment de la *r* que hi ha en la primera síl·laba de les formes d'infinitiu, futur i condicional del verb *prendre* i dels seus derivats i compostos, com *aprendre*.

És admissible en l'àmbit restringit valencià:

- d) La pronunciació sense *r* de la primera síl·laba de les formes d'infinitiu, futur i condicional del verb *perdre*.

No són recomanables:

- e) L'emudiment de la *r* final dels infinitius que van seguits de pronom feble: *portar-la, dutxar-me* (pron. **portà-la, *dutxà-me*).
- f) Les metàtesis de la *r* en mots com *comprar, cridar* (pron. **crompar, *quidrar*).
- g) L'addició d'una *r* al final d'alguns mots, com ara als infinitius de la segona conjugació *traure, ploure* (pron. **tràurer, *plòurer*) i a certs substantius com *compte* (pron. *cónter).

II.3.2.6. Consonants finals (fonètica sintàctica)

És propi de l'àmbit general regular de la manera següent, a final de mot, la sonoritat de les consonants oclusives, fricatives i africades:

- a) Les consonants oclusives a final de mot es pronuncien sordes (*p, t, k*) quan es troben davant pausa, davant vocal o davant consonant sorda: *cub* (pron. *cup*), *fred* (pron. *fret*), *catàleg* (pron. *catàlec*), *club animat* (pron. *clup animat*), *diàleg constructiu* (pron. *diàlec constructiu*).

- b) Les consonants oclusives a final de mot es pronuncien sonores davant una consonant sonora: *cap baix* (pron. *cab baix*), *fet de fang* (pron. *fed de fanc*), *cuc de terra* (pron. *cug de terra*).
- c) Les consonants fricatives i les africades a final de mot es pronuncien sordes quan es troben davant pausa o davant consonant sorda: *golf*, *cas*, *feix*, *pots*, *faig*, *despatx*, *golf pèrsic*, *cas tancat*, *feix pesant*, *ho pots fer*, *despatx privat*.
- d) Les consonants fricatives i les africades a final de mot es pronuncien sonores davant una vocal o una consonant sonora: *golf de Nàpols* (pron. *golv de Nàpols*), *cas actual* (pron. *caz actual*), *pots anar-te'n* (pron. *podz anar-te'n*), *faig un dibuix* (pron. *fadj un dibuix*), *despatx buit* (pron. *despadj buit*).

No és recomanable:

- e) L'omissió de la *b* de *amb* i de la *t* final de certs mots en contacte amb vocal inicial de mot (*amb ell*, *quant és*, *sant Antoni*, *cent homes*, *vint hores*, *aquest amic*).

II.4. La morfosintaxi

II.4.1. Article

És propi de l'àmbit general:

- a) L'ús o l'omissió d'article davant noms de persona, cognoms i malnoms, autòctons i estrangers: *ø / la / na Maria*, *ø / el / en Josep*. En registres formals, és pròpia l'omissió de l'article.

És admissible, només, però, en registres informals:

- b) L'ús de les formes de l'article masculí *lo*, *los* (per *el*, *els*), com ara: *lo carrer*, *los carrers*.

No són recomanables:

- c) L'ús de les formes plenes de l'article en casos com *l'olí*, *l'evolució* (*el oli, *la evolució).
- d) L'ús de l'article *lo* neutre, al qual cal buscar una alternativa adient per a les diferents ocasions: *lo mateix, *lo que passa, *lo millor, *lo pactat, *lo teu...

II.4.2. Conjuncions

No són recomanables:

- a) L'ús de la conjunció *doncs* amb valor causal (equivalent a *ja que* o *perquè*): *no compraran res doncs no porten diners*, en lloc de *no compraran res ja que / perquè no porten diners*. La conjunció *doncs* denota la conseqüència o conclusió: *tot A és B; tot B és C; doncs tot A és C*.
- b) La conjunció final *per a què: *t'ho dic per a què li ho faces saber*, en lloc de *t'ho dic perquè li ho faces saber*.

II.4.3. Demonstratius

És propi de l'àmbit general:

- a) La distinció de dos graus o de tres en les oposicions dictiques: *aquest / aquell* (dos graus), *aquest / aqueix / aquell* (tres graus).

És propi de l'àmbit restringit valencià:

- b) Les formes *este* (pron. *este*, *est* (davant vocal)), *esta*, *eixe* (pron. *eixe*, *eix* (davant vocal)), *eixa*, i les de plural *estos*, *estes*, *eixos*, *eixes*. Aquestes formes simples s'admeten al costat de les reforçades, pròpies de l'àmbit general: *aquest*, *aquesta*, *aqueixa* (aquesta darrera per a registres molt formals).

És admissible en l'àmbit restringit valencià, però només en registres informals:

c) L'ús de l'adverbi de lloc *ahí*.

II.4.4. Gènere

És admissible en l'àmbit general, només, però, en registres informals:

a) Les formes femenines acabades en *-a* aplicades a alguns adjectius invariables acabats en *-ant*, *-ent* que ja tenen una certa tradició: *amarganta*, *bastanta*, *bullenta*, *coenta*, *lluenta*.

No són recomanables els canvis de gènere de què són objecte alguns mots.

b) Són femenins els mots següents: *acne*, *alicates*, *anàlisi*, *apoteosi*, *aroma*, *calor*, *cel·lofana*, *dent*, *desfilada*, *disfressa*, *dita*, *empenya*, *encesa*, *escalopa*, *esperma*, *esplendor*, *espremedora*, *estrada*, *estrena*, *fi* (final), *hematies*, *icona*, *incisives*, *letargia*, *magnòlia*, *marató*, *marjal*, *matuta*, *megatona*, *merenga*, *mona*, *oïda*, *olor*, *orenga*, *potingues*, *psicoanàlisi*, *reguera*, *resplendor*, *remor*, *secundària* (d'un rellotge), *sénia*, *síndrome*, *suor*, *tallarines*, *xinxes*...

c) Són masculins els mots següents: *afores*, *afront*, *allargador*, *avantatge*, *bacteri*, *càncer*, *cataplasma*, *component*, *contrallum*, *compte*, *corrent*, *costum*, *deute*, *dot*, *dubte*, *escafandre*, *espinacs*, *estratagema*, *estruç*, *holandès* (tipus de full), *interrogant*, *entreviu*, *llegum*, *lleixiu*, *penitenciari* (presó), *regle*, *ret*, *senyal*, *solitari* (cuc intestinal), *sotsobre*, *tèrmit*, *torticoli*...

II.4.5. Nombre

Són pròpies de l'àmbit general:

a) Les formes del plural amb *-s* o amb *-os* dels substantius i adjectius acabats en *-sc*, *-st*, *-sp*, *-xt* (*discs* / *discos*, *gusts* / *gustos*, *cresps* / *crespos*, *texts* / *textos*).

b) Les formes plurals amb *-s* o amb *-ns* d'alguns mots acabats en *-e* àtona: *homes* / *hòmens*, *joves* / *jòvens*, *ases* / *àsens*.

No són recomanables:

c) Certes formes plurals d'alguns mots com *dijous*, *dilluns*, *llapis* (pron. *dijousos, *dillunsos, *llàpissos).

II.4.6. Numerals cardinals

És admissible en l'àmbit general:

a) L'ús invariable de *dos*: *dos dones* / *dos homes*.

Són pròpies de l'àmbit restringit valencià:

b) Les formes *dèsset*, *dihuit* i *dènou*.

II.4.7. Numerals ordinals

Són admissibles en l'àmbit general:

a) Les formes *quint*, *sext*, *sèptim*, *octau*, *dècim* i les flexions corresponents.

b) L'ús amb valor ordinal dels nombres posposats als substantius: *la pàgina 1* (*u*), *el segle XV* (*quinze*). En canvi, davant un substantiu, és preferible l'ús de l'ordinal: *el cinquanté aniversari*.

c) L'ús dels noms dels nombres amb valor ordinal posposats a noms propis, però només a partir de l'onze: *Lluís XIV* (*catorze*), però *Jaume I* (*primer*).

II.4.8. Preposicions

És propi de l'àmbit general:

- a) La distinció de les preposicions *per* i *per a*: *he vingut per donar-te el regal* / *aquell aparell no aprofita per a fer experiments*.

No són recomanables:

- b) L'ús de la preposició **ad* en lloc de *a* davant vocal: *dis-li-ho *ad ell*, en lloc de *dis-li-ho a ell*.
c) L'ús de la preposició *en* en lloc de *amb*: *me'n vaig *en tu*, en lloc de *me'n vaig amb tu*.
d) La metàtesi **pac a* en lloc de *cap a*: *vine *pac ací*, en lloc de *vine cap ací*.
e) El manteniment, en comptes de l'abdicació, de les preposicions febles davant la conjunció *que*: *pense *en que*, *un euro *a que no l'encertes*, *des *de que...*
f) El manteniment de la preposició *a* davant l'objecte directe de persona (llevat de les excepcions normatives: davant pronom personal fort, en oracions que expressen reciprocitat, facultativament davant els pronoms *tothom*, *tots* i *ningú...*): *on has deixat *a l'amic?*, en lloc de *on has deixat l'amic?*, *han citat (a) tothom*.

II.4.9. Pronoms febles

És propi de l'àmbit general:

- a) L'ús dels pronoms febles adverbials *en* i *hi*: *en vinc* (d'un lloc), *hi vaig* (a un lloc).

És admissible en l'àmbit general:

- b) L'ús proclític de les formes plenes *me*, *te*, *se*, *ne* (davant consonant) i *vos*: *ne tinc*, *te diu*, *se veu*, *vos diré*, etc.

No són recomanables:

- c) L'ús de **lis*, com a plural de *li*, en comptes de *els* / *los* / *'ls*.
d) L'anteposició d'altres pronoms al reflexiu *se*: **li se va trencar*, **me s'ha perdut...*, en lloc de *se li*, *se m'ha...*

II.4.10. Quantificadors i indefinits

És propi de l'àmbit general:

- a) L'ús o l'omissió de la preposició *de* entre certs quantificadors i el substantiu (*molt d'esforç* / *molt esforç*).

És propi de l'àmbit restringit valencià:

- b) L'ús de *ningun*, *ninguna*.

És admissible en l'àmbit restringit valencià:

- c) L'ús de la forma *u* en comptes de *un* amb valor indefinit: *u no va tornar*.
d) L'ús de *molt* com a sinònim de *gaire*: *no porten moltes carabasses* en lloc de *no porten gaires carabasses*.

No és recomanable:

- e) Els plurals dels quantitatius invariables *massa*, *prou* i *força* (pron. **masses*, **prous*, **forces*).

II.4.11. Morfologia verbal

Són pròpies de l'àmbit general:

- a) Les formes de participi següents: *complert* / *complit*, *establert* / *establit*, *fenyut* / *fengut*, *fos* / *fus*, *matat* / *mort*, *ofert* / *oferit*, *omplert* / *omplit*, *planyut* / *plangut*, *pertanyut* / *pertangut*, *ragut* / *ras*, *reblert* / *reblit*, *rigut* / *rist*, *sofert* / *sofrit*, *suplert* / *suplit*.

- b) Les formes de la primera persona del present d'indicatiu *canto, perdo / perd, serveixo, dormo / dorm*.
- c) Les desinències del present d'indicatiu dels verbs incoatius pronunciades amb –e– o amb –i–: *serveix* (pron. *servex / servix*).
- d) Les formes del pretèrit perfet d'indicatiu simple i perifràstic 1 *vaig cantar / cantí*, 2 *vas cantar / cantares*, 3 *va cantar / cantà*, 4 *vam o vàrem cantar / cantàrem*, 5 *vau o vàreu cantar / cantàreu*, 6 *van cantar / cantaren*.
- e) Les formes del present de subjuntiu *cante, perda, servisca, dorma*.
- f) Les formes del pretèrit imperfet de subjuntiu *cantés, perdés, servís* (només les dues últimes, però, i per a registres molt formals en l'àmbit restringit valencià, en què, molt formalment també, la primera conjugació faria *cantàs*).

Són admissibles en l'àmbit general:

- g) Les formes d'infinitiu *tindre, vindre*.
- h) La forma del participi *sigut*.

Són pròpies de l'àmbit restringit valencià, només, però, en registres molt formals:

- i) Les formes del present de subjuntiu 1 *servezca*, 2 *servezques*, 3 *servezca*, 6 *servezquen*.

Són pròpies de l'àmbit restringit valencià:

- j) Les formes del gerundi *caent, veent*.
- k) Les formes del present d'indicatiu 1 *cante, servisc / servesc* (aquesta última forma només, però, per a registres molt formals).
- l) Les formes del present d'indicatiu 4 *caem*, 5 *caeu*, 4 *veem*, 5 *veeu*.
- m) Les formes del present d'indicatiu 1 *afig*, 2 *afiges*, 3 *afig*, 6 *afigen*.
- n) Les formes del present de subjuntiu 1 *càpia, sàpia*, 2 *càpies, sàpies*, 3 *càpia, sàpia*, 4 *capiem, sapiem*, 5 *capieu, sapieu*, 6 *càpien, sàpien*.
- o) Les formes del pretèrit imperfet de subjuntiu *cantara, perdera, servira*.
- p) Les formes d'imperatiu *dus, tin, viu*.

És admissible en l'àmbit restringit valencià:

- q) La forma 2 del present d'indicatiu *eres*.

És admissible en l'àmbit restringit valencià, només, però, en registres informals:

- r) La forma d'infinitiu *vore*.
- s) La forma d'imperatiu *dis*.
- t) Les formes d'alguns pretèrits imperfets d'indicatiu sense pronunciar-ne la –i–: *deia, queia, treia*.

No són recomanables:

- u) Les formes de participi **apareixcut, *capigut, *defengut, *depengut, *molgut, *imprimit*.
- v) Els gerundis en –*guent, –gent* i –*quent* (**diguent, *vegent, *visquent*).
- w) Les formes del present d'indicatiu del verb *haver* com 1 **ha*, 4 **ham*, en lloc de 1 *he*, 4 *hem*.
- x) Les formes del present d'indicatiu acabades en 4 –*gem, –guem*, 5 –*geu, –gueu* (**vegem, *creguem, *vegeu, *cregueu*).
- y) Les formes del present de subjuntiu com **faja, *naixca, *dorga, *perga*.

II.4.12. Perífrasis d'obligació

No són recomanables:

- a) Les perífrasis d'obligació calcades del castellà, com ara **és precis que, *n'hi ha que, *tenir o tindre que*, en lloc de *és necessari, cal, fa falta, s'ha de (tenir o tindre de)*.

II.4.13. Verbs ser i estar

És recomanable el manteniment del significat propi del verb *ser* per a indicar casos com els següents:

- a) La simple presència en un lloc, sense indicar durada: *on són les claus?*
b) El complement circumstancial de datació, en què el circumstancial especifica la data (*quan?*):
demà al matí seré a l'institut.

És recomanable el manteniment del significat propi del verb *estar* per a indicar casos com el següent:

- c) El complement circumstancial de durada (*quant?*): *demà al matí estaré tres hores a l'institut.*

II.5. Conclusions sobre l'elocució estàndard

II.5.1. Relacions entre ortografia i ortofonia

De les indicacions anteriors es pot induir la conclusió que en un registre formal de la varietat estàndard l'escriptura és una autèntica guia de la pronunciació, ja ho han advertit els lingüistes: la mateixa llengua escrita es converteix pràcticament en criteri de pronunciació. Fem-los cas, doncs, i practiquem la lectura com a via de coneixement. Només cal saber llegir i no caure en l'ortografisme (hem de tenir present que determinades grafies s'emmudeixen, que un mot pot ser llegit amb diferents pronunciacions, com ara *donar* (*donà / donar...*), etc.). Apliquem-nos, doncs, a la lectura i tot millorant la pronunciació reforçarem l'ortografia.

Joan Fuster ja va fer unes reflexions interessants sobre la força que exerceix la lletra impresa sobre els lectoparlants. Com es diu el riu que passa per Sueca? I el municipi de la Plana Baixa que més ha destacat en la indústria del calcer? Fuster, com no podria ser d'altra manera, no arriba a cap conclusió definitiva, però sí que adverteix que quan hi ha una diferència o altra entre l'ortografia i la fonètica, aquesta sembla acabar per ajustar-se a la primera. Tot i que "la cosa és secundària: per a nosaltres el riu, el nostre riu, és un riu sense nom: és, senzillament, 'el riu'...".

II.5.2. Punts controvertits de la fonètica estàndard

On es palesa un desajustament inveterat i sistemàtic entre l'ortografia i la fonètica és en la /l/ (ela geminada) i en alguns grups cultes provinents de radicals grecs, com ara els següents: *cn-* (*cneoràcies, cnidaris...*), *gn-* (*gneis, gnom...*), *mn-* (*mnemotècnia, mnemotècnic...*), *pn-* (*pneumopatia, pneumàtic...*), *ps-* (*pseudònim, psoriasi...*), *pt-* (*pteròpodes, pterina...*). En aquests darrers casos en la llengua francesa, la més evolucionada de les romàniques, sí que es pronuncia habitualment la primera consonant (*c, g, p*, etc.), però en el nostre estàndard, sembla gaire adequat pretendre que l'única pronunciació recomanable siga l'ortografista? En casos així, no es podria optar per deixar al canal escrit, que es percep pel sentit de la vista, el terreny sensorial que li pertoca, i al canal oral, que es percep pel sentit auditiu, allò que li és propi o, si més no, reservar aquestes pronunciacions tan cultes per a registres molt formals?

Un altre cas controvertit, dins de la fonètica estàndard, és el de la marginació de la pronunciació apitxada. Aquesta pronunciació ha estat sancionada molt sovint pels nostres gramàtics. Ara bé, si es té en compte el seu arrelament (secular en molts indrets que han resistit tots els intents de substitució lingüística fins a l'actualitat), i la seua força expansiva (a hores d'ara ja s'ha estès plenament, per exemple, entre el jovent de Xàtiva), no caldria considerar si més no admissible, encara que no modèlica, la pronunciació apitxada? La integració d'aquesta pronunciació regional a l'estàndard contribuiria, pel cap baix, a augmentar el grau d'adhesió a la varietat supradialectal per part dels parlants afectats.

II.5.3. Advertiment sobre el polimorfisme

Cal fer un advertiment sobre el polimorfisme del nostre estàndard. El fet que la mateixa grafia pugui ser descodificada fonèticament de maneres diferents, no vol dir que s'hagen de barrejar indiscriminadament, almenys en registres formals, trets fonètics i morfològics en un mateix discurs (adés pronunciar la *v* labiodental, adés betacista; adés acabar la primera persona del present d'indicatiu en *-e*, adés en *-o*, etc.). En canvi, el que sí que es recomana és transdialectalitzar el lèxic, és a dir, anar aprenent mots d'ací i d'allà i fer-los propis també del nostre idiolecte (o manera de parlar de cadascú), tot ampliant així la nostra riquesa expressiva (*xiquet* / *nen*, *xicotet* / *petit*, etc.).

II.5.4. Els aprenents valencianoparlants

Per als qui teniu el valencià com a llengua primera (L1) i esteu avesats a parlar en la vostra varietat geogràfica, pel que fa a la fonètica simplement heu de fer un esforç per eliminar de l'elocució estàndard unes quantes pronunciacions no recomanades i anar amb compte pel que fa a l'obertura de les *es* i les *os* corresponents a molts cultismes que, per castellanisme fonètic, s'acostumen a realitzar tancades. Les qüestions morfosintàctiques i lèxiques sí que les heu de treballar més. I com que, en general, voldreu mantenir-vos lleials al vostre dialecte, no teniu més remei que esdevenir polilectals i emprar cadascuna de les varietats on i amb qui els pertoque.

II.5.5. Els aprenents no valencianoparlants

I, ja per concloure, uns mots adreçats als qui teniu el valencià com a llengua segona (L2). Recordeu les paraules de Sanchis Guarnier, que ja va dir fa unes quantes dècades que açò del valencià és una cultura i no una ètnia. Per tant, només cal comparar els diferents sistemes lingüístics, aprofitar tot el que pugueu dels que ja coneixeu i anar ampliant els vostres coneixements amb el nou. Per exemple, si sou castellanoparlants, podeu fer una ullada als sistemes fonològics valencià i castellà i us adonareu ràpidament dels sons a què haureu de parar més l'orella, que semblen els següents:

<i>sons</i>	<i>grafies</i>	<i>exemples</i>
e oberta	<i>e, è</i>	<i>mel, tel, pèl, espècie</i>
o oberta	<i>o, ò</i>	<i>prou, vol, arròs, metafòric</i>
palatal fricativa sorda	<i>x</i>	<i>xifra, Xeresa, Xeraco</i>
palatals fricativa i africada sonores	<i>g, j, tg, tj</i>	<i>gens, jove, metge, platja</i>

sibilant alveolar fricativa sonora	<i>s, z</i>	<i>casa, zona</i>
sibilant alveolar africada sonora	<i>tz</i>	<i>dotze, atzar</i>

Per a aprendre'ls a realitzar cal escoltar els nadius i consultar algun diccionari de pronunciació. Això no obstant, heus ací alguns consells pràctics, d'anar per casa, per si us poden ser útils:

- Per a pronunciar les *es* i les *os* obertes disposeu els òrgans articuladoris com si anàreu a pronunciar una *a*.
- Per a pronunciar la *x* fricativa sorda disposeu els òrgans articuladoris com si anàreu a pronunciar una *s* i volguéreu xiular.
- Per a pronunciar la palatal africada sonora (*tg, tj*) prepareu els òrgans articuladoris com si anàreu a pronunciar una *ch* castellana, però tanqueu la boca un poc abans i feu vibrar les cordes vocals.
- Per a pronunciar la sibilant alveolar fricativa sonora (la *essa* sonora), prepareu-vos com si anàreu a pronunciar una *essa* sorda i feu vibrar les cordes vocals.
- Per a pronunciar la sibilant alveolar africada sonora (*tz*), pronuncieu la *essa* sonora com si tinguera una *d* davant.

També heu de procurar velaritzar una miqueta la *ela*, és a dir, acostant la llengua al vel del paladar, sobretot en posició final de mot; heu de mantenir la *ela* palatal o *ella i*, els més agosarats, podeu tractar de pronunciar labiodental la *ve*, és a dir, acostant el llavi inferior a les incisives superiors.

De tota manera, no us hi capfiqueu massa. El fet de parlar estàndard és una qüestió de grau, és un punt de referència per a tots nosaltres i cap al qual avancem mitjançant un procés de formació permanent. Per tant, no ve d'un mot o d'un so escadussers, i més o menys heterodoxos, que trontolle el sistema.

III. ACTIVITATS RELACIONADES AMB L'ESTÀNDARD ORAL EN VALENCIA

III.1. El vocalisme

Activitat 1

Els parells mínims

En valencià hi ha molts parells de mots en què el timbre vocàlic, obert o tancat, amb què es pronuncien les *es* i les *os* determina el seu significat. Aquest valor funcional dels sons és el que els acredita com a fonemes de la llengua. Tot seguit en veurem uns quants, de mots d'aquesta mena. Feu les dues activitats següents:

- Pronuncieu tots els parells de mots que hi ha a continuació sabent que la *e* o la *o* del primer és sempre tancada, mentre que la del segon és sempre oberta.
- Indiqueu el significat de cada un dels mots. (Els teniu un poc més avall i n'hi ha més d'un que serveix per a uns quants, com ara verbs.)

bé / be (/), bóta / bota (/), cóc / coc (/), cóp / cop (/), cós / cos (/),

*déu / deu (/), dóna / dona (/), féu / feu (/), fóra / fora (/), jóc / joc (/),
meu / mèu (/), molt / mòlt (/), ós / os (/), pel / pèl (/), pórca / porca (/),
rossa / ròssa (/), set / set (/), seu / seu (/), sóc / soc (/), són / son (/)*

1 acte i ganes de dormir; 2 adverbí; 3 animal carnívor; 4 bèstia vella; 5 borralló, o cor del cabdell de les cols, o part superior del tronc d'un arbre, o eina per a collir figues; 6 bruta, o truja; 7 calçat; 8 coca; 9 contracció de per + el; 10 colp; 11 corder; 12 cuiner; 13 cursa; 14 de cabells rossos; 15 diversió; 16 divinitat; 17 domini; 18 faixa de terra compresa entre solc i solc, o antiga mesura agrària; 19 filament; 20 ganes de beure; 21 jaç; 22 lloc; 23 miol; 24 numeral; 25 organisme; 26 part de l'esquelet; 27 persona; 28 possessiu; 29 recipient; 30 verb

Activitat 2

Regles d'obertura de la *e* i la *o*

Tot seguit trobareu unes llistes de mots en què les *es* i les *os* tòniques de tots es pronuncien amb timbre obert.

- a) Pronuncieu-los.
- b) Extraieu les regles orientatives que regulen aquestes pronunciacions.

La *e* tònica és generalment oberta en els casos següents:

- a) *medi, magnesi, pelvis, apèndix...* Regla: davant de...
- b) *èmul, fèmur, fetus, referèndum...* Regla: davant de...
- c) *anhel, cerebel, franel·la, novel·la, ferro, terra, cert, verb...* Regla: davant de...
- d) *anècdota, gènesi, rèmorra...* Regla: en quasi tots els mots...
- e) *acèfal, cèl·lula, espectre, pètal, perigeu, vèrtex...* Regla: en molts mots...
- f) *selecta, correcte, recepta, adepte...* Regla: en...
- g) *fideu, museu, peu, preu...* Regla: en alguns substantius...
- h) *cendra, divendres, gendre, quimera, tendra, Benimuslem, Josep, Vicent...* Regla:

La *o* tònica és generalment oberta en els casos següents:

- a) *brou, boina, estoic, ou...* Regla: davant de...
- b) *crònic, mòdul, oli, pòstum...* Regla: davant de...
- c) *còmode, còlera, autònoma, quilòmetre, homòfona...* Regla: en quasi tots els mots...
- d) *esòfag, pròleg, tòrax, autògraf, amorf...* Regla: en molts mots...
- e) *bloc, broca, gallof, carxofa, goig, roja, sol, escola, solt, absoluta, hort, porta, destrossa, impost, costa, homenot, clot, casota, pigota...* Regla: en bona part de...
- f) *cor, cos, cosa, fora, hora, mos, nosa, or, os, prosa, rosa, resclosa...* Regla:

Activitat 3

L'accent gràfic unitari i la pronunciació de la *e*

Ateses les diferències de timbre vocàlic pel que fa a la *e* entre les diferents modalitats regionals de l'estàndard, com a conseqüència de la diferent evolució des del llatí, sovint hom accentua (per

exemple, la revista *El Temps*) seguint la pronunciació culta barcelonina, la qual presenta molts més casos d'obertura que la pronunciació culta valenciana, tot i que amb un menor grau d'obertura. Com a resultat, podem trobar molts mots escrits amb accent greu (obert) que representa l'accent general unitari i que, naturalment, en la modalitat valenciana cal pronunciar-los amb timbre tancat i no caure en l'ortografisme.

Alguns d'aquests casos, a més de *què* o *perquè* que sempre s'escriuen amb accent greu en totes les modalitats de l'estàndard, són els següents:

- a) Els mots aguts acabats en *-è*, *-ès* o *-èn*: *cinquè*, *cafè*, *anglès*, *interès*, *aprèn*, *comprèn*...
Excepció: *Novetlè*, que s'escriu i es pronuncia amb timbre obert també en la modalitat valenciana.
- b) Els infinitius acabats en *-èixer*, *-èncer* o *-ènyer*: *conèixer*, *convèncer*, *atènyer*...
- c) La primera i la segona persones del plural del pretèrit imperfet d'indicatiu dels verbs amb desinències en *-èiem* i *-èieu*: *crèiem*, *fèiem*, *vèiem*, *crèieu*, *fèieu*, *vèieu*...

Indiqueu, doncs, com s'ha de pronunciar, en la modalitat valenciana de l'estàndard, la *e* tònica (oberta o tancada) dels mots següents, però aneu amb compte perquè no tots els accents reflecteixen el convencional unitari i, per tant, no s'han de descodificar oralment amb timbre tancat. (Poseu una *o* si s'ha de pronunciar oberta i una *t* en cas que siga tancada.)

bèl·lic ( ), *bicèfal* ( ), *comparèixer* ( ), *eczema* ( ), *ègloga* ( ), *espècie* ( ), *espès* ( ),
estrènyer ( ), *exèquies* ( ), *fètil* ( ), *fènix* ( ), *francès* ( ), *Novetlè* ( ), *permès* ( ),
perquè ( ), *pètal* ( ), *rèiem* ( ), *sèrie* ( ), *sisè* ( ), *tètric* ( ), *vèrtebra* ( )

Activitat 4

L'accent dels antropònims i dels topònims

Ací teniu una llista d'antropònims històrics i una altra de topònims que no sempre s'accentuen ortodoxament. Accentueu-los, doncs, com i quan calga.

- a) Antropònims: *Agamemnon*, *Artemis*, *Damocles*, *Edip*, *Espartac*, *Esquil*, *Ganimedes*, *Herodot*, *Pericles*, *Raimon*.
- b) Topònims: *els Carpats*, *Himalaia*, *Itaca*, *Ladoga*, *Mali*, *Marraqueix*, *Sahara*, *Tarraco*, *el Tibet*, *Umbria*.

III.2. El consonantisme

Activitat 1

Indiqueu quines són les pronunciacions recomanades en un registre formal de la varietat estàndard per cadascun dels casos següents. (Vigileu perquè el signe "ll" vol dir *ela* geminada, *doblada*, i no *ela* palatal o *ella* com en *llapis*.)

atles: [ádles] / [áles] / [álles] / [átles];

fred: [fréd] / [frét] / [fré]

examen: [egzámen] / [eksámen];

substància: [sustància] / [supstància]

vint: [vín] / [vínt] / [bín];

tots: [tóts] / [tót] / [tòds]

organitzar: [organizár] / [organidzár] / [organitzár]

Activitat 2

Senyaleu les grafies dels mots següents que representen una essa sonora:

asèptic, desencant, endinsar-se, els astres, els sastres, fases, improvisació, penya-segat, piscívor, pressió, reserva, sobresou, transfusió, transigir, transistor, transvasament

Activitat 3

Ací teniu un seguit de paraules homògrafes amb el castellà (és a dir, s'escriuen igual), però heteròfones (és a dir, sonen diferent). Demostreu-ho oralment. Haureu de vigilar i evitar la *ela* *bleda*, com en castellà, velaritzant-la una miqueta (si és que no ho feu així en castellà).

clan, clara, final, igual, local, mal, mil, sal, sol

Activitat 4

Què és el ieisme? Es recomana en la varietat estàndard?

Activitat 5

I vosaltres, sou ieistes? I betacistes? Demostreu-ho pronunciant aquests parells de mots.

a) *ai / all, ball / vall, bell / vell, bellesa / vellesa, embellir / envellir, gai / gall, mai / mall*

b) *béns / véns, bena / vena, beure / veure, botar / votar, buit / vuit*

III.3. Les varietats geogràfiques valencianes i l'estàndard

Activitat 1

Indiqueu quatre casos de divergències entre les varietats geogràfiques valencianes i l'estàndard. Haureu de tenir en compte la fonètica, tant l'apartat del vocalisme com el del consonantisme, la morfosintaxi i el lèxic (un tret per cada apartat). Ajunteu la informació amb la dels companys.

- a) fonètica: vocalisme
- b) fonètica: consonantisme
- c) morfosintaxi
- d) lèxic

Activitat 2

Consulteu el DCVB, vertader inventari de la llengua històrica i geolectal, bé per Internet (en l'adreça: <http://dcvb.iecat.net/>, dins del portal de l'IEC, <http://www.iecat.net/>, on podeu accedir també als mots acceptats pel DIEC, entre d'altres), o bé fullejant alguns dels seus deu volums. Aprofitant que té transcripcions fonètiques, analitzeu les pronunciacions reflectides d'algunes paraules del vocabulari bàsic i d'ús quotidià en les localitats valencianes que trieu. Us heu de fixar en el seu ajustament a les recomanacions de l'estàndard o, al contrari, en les seues divergències. Ajunteu les dades replegades amb les dels companys.

Activitat 3

És molt corrent, quan es parla informalment més que formalment, expressar molts refranys i frases fetes. Acostuma a passar, però, que moltes d'aquestes dites s'expressen en castellà. Doncs

bé, en el DCVB n'hi ha qui-sap-les en la nostra llengua. Apliqueu-vos a buscar-ne unes quantes que pugueu després fer servir.

Activitat 4

Feu un seguiment de diferents gèneres orals dels mitjans de comunicació (entrevista, noticiari, retransmissió esportiva, etc.). Hi haureu de valorar els trets lingüístics dels diferents apartats que confirmen l'ús de la varietat estàndard i d'altres que, al contrari, en mostren l'allunyament. Ajunteu la informació amb la dels companys.

Activitat 5

Compareu tres varietats geogràfiques valencianes amb l'estàndard corresponent.

A l'hora d'estudiar les varietats geogràfiques de les llengües romàniques és una tradició utilitzar la *Paràbola del fill pròdig*. El fet que siga un text comú ajuda a veure les diferències i les semblances entre els diferents parlars, així com l'evolució diacrònica. L'experiència s'inicià a França el 1779 i s'aplicà a la nostra llengua ja el 1834. A continuació hi ha uns fragments d'aquesta història publicats pel gran estudiós dels nostres parlars, Joan Veny.

Són tres fragments que representen tres varietats geogràfiques valencianes diferents. Val a dir que no estan correctament escrits i que les grafies tracten de reflectir més fidelment la pronunciació per tal d'analitzar-la. Així, si en la varietat en qüestió s'apitxa, on tocaria una *s* s'escriu una *ss* i on tocaria el grup *tg* o *tj*, es canvia per *tx*; si el parlar és betacista (la *v* i la *b* es pronuncien indistintament *b*) no s'escriu la *v*; si el parlar no pronuncia la *x* palatal fricativa sorda (com les de *Xixona*), sinó que la pronuncia com si fóra una *essa* sorda, no s'escriu la *x*, sinó que s'escriu *ss*, etc. A més, si apareix el so velar fricatiu sord [x] (el so de la *jota castellana*) es representa amb el dígraf *kh*.

Una vegada llegits els tres fragments feu les activitats següents:

- Digueu de quines varietats geogràfiques o dialectes es tracta i justifiqueu la decisió mitjançant algun tret lingüístic que us ho haja indicat.
- Reescribiu-ne almenys un en la varietat estàndard.
- Indiqueu alguns trets lingüístics que no es recomanen en la varietat estàndard i assenyalau les modificacions que hi faríeu.

Primer fragment:

"Una nit que tenie la pantxa buïda, se va dissar caure damun d'un tronc, i mirae (mirave) per la finestra'ls pardaletx que volaen (volaven) mol likheros. I en acaban va vore aparéisser la lluna i les estrelles i se va dir ploran: 'Allà, la casa de mun pare està plena de criatx que tenen pa i vi óus i formatge i to lo que volen. Mentrestan, io ací me morc de fam'."

Segon fragment:

"Entonces va sé mol desgraciat. Ia no va tení llit pa dormí a la nit, ni foc pa calfà-se quan tenia fred. A voltes tenia tanta fam que inclús s'haguera mentjat aquelles fulles de col i aquella fruta podria que mentgen es porcs; pero ningú li donava res. Una volta, a poqueta nit, en la pantxa

buida, se va dexà caure damun d'un tronc, i mirava per la finestra es pardals que volaven llautgerament. I después va vore aparexe la lluna i es estrelles, i se va dí pa ell matex mentres plorava: 'Allà, la casa de mun pare està plena de criats que tenen pa i vi, aus i formatge, tan com en volen. Dementres, io aquí me muic de fam'."

Tercer fragment:

"Una besprà, en lo bentre uít, se dixà caure damunt d'un tronc i miraba per la finestra els pardalets que bolaben llautxerament. I en acabant, béu aparéixer la lluna i les astreles, i digué plorant: 'Allà, la cassa de mun pare està plena de criats que tenen pa i bi, ous i formatxe, tot el que bolen. Mentrimentres, io ací me muic de fam'."

III.4. Cent qüestions sobre l'estàndard oral

Assenyaleu en cadascun dels casos següents la solució més adient en la varietat estàndard.

1. Com heu de pronunciar la primera lletra de *viure*? a) [v] b) [b] c) a o b
2. I les del grup *tm* d'*atmosfèric*? a) [lm] b) [mm] c) [tm]
3. Si haguéreu de triar la pronunciació més formal de la tercera persona del pretèrit imperfet d'indicatiu del verb *caure*, amb quina d'aquestes us quedaríeu? a) *queia* b) *quea* c) *caïa*
4. El president rus Putin té per nom a) *Vladimir* b) *Vladímir* c) *Vlàdimir*
5. La segona ciutat més poblada de l'Iraq és a) *Bassora* b) *Bàssora* c) *Bassorà*
6. Prop d'aquesta ciutat iraquiana conflueixen el Tigris i a) *l'Éufrates* b) *l'Èufrates* c) *l'Eufrates*
7. Què li dieu a una persona que voleu que arribi tan prompte com puga? a) *vine lo més prompte possible* b) *vine al més prompte possible* c) *vine el més prompte possible*
8. Una atmosfera irrespirable resultava a) *incòmoda i insuportable* b) *incòmoda e insuportable*
9. Quan es refereixen a algú, és la persona a) *de què parlen* b) *de qui parlen* c) *de la que parlen*
10. S'han cruspit el segon plat i a) *per postres han menjat pomes* b) *per a postres han menjat pomes* c) *per postres han dinat pomes*
11. La societat va canviant i actualment a) *hi ha una llei que autoritza el canvi d'ordre dels cognoms* b) *hi ha una llei autoritzant el canvi d'ordre dels cognoms*
12. Com quedeu amb algú? a) *vine al dilluns 28 de juliol* b) *vine el dilluns 28 de juliol* c) *vine dilluns 28 de juliol*
13. Un que orienta la seua energia cap a l'exterior, antònim d'introvertit, és e_____
14. I una persona que pateix dislèxia? a) *dislèxica* b) *dislèxsica* c) *dislèctica*
15. D'una menja boníssima, diríeu que és, emprant el femení d'*exquisit*, e_____
16. Què preferiu davant el número 11? a) *el 11* b) *l'11* c) *a i b*
17. Què vol dir quedar-se a l'escapça? a) *passar la nit en blanc* b) *restar amb les il·lusions frustrades* c) *trencar-se*
18. El petit de la balena s'anomena b_____
19. Què diríeu més formalment davant *incineració*? a) *la* b) *l'* c) *el*
20. Si hui és dilluns i el proper dissabte anireu al teatre, quan hi anireu? a) *el dissabte* b) *dissabte* c) *els dissabtes*

21. Un ninot lleuger que porta un pes a la base i que, si és desviat de la posició vertical, torna a adreçar-se és un s_____
22. Una carretera que fa moltes ziga-zagues és que té molts r_____ o c_____
23. El càlcul d'una quantitat és un a) *comte* b) *conte* c) *compte*
24. El dit gros de la mà és el p_____
25. Si una persona té molta set és que està a_____
26. Si se cita un vers d'una poesia es fa una a) *citació* b) *cita* c) *citada*
27. El salt fet amb una barra cilíndrica i flexible és el salt amb p_____
28. Si es cou un aliment embolicat amb paper d'alumini, es cou a la p_____
29. El mot costum és a) masculí b) femení c) neutre
30. El gentilici corresponent a un habitant de Nova York és el de n_____
31. La persona que ofereix més en una subhasta és la m_____ -d_____
32. L'estri adequat per a fer punta als llapis s'anomena m_____
33. Els plats, coberts, etc., són el p_____ de taula
34. Un xiquet més alt del que és habitual a la seua edat, és molt alt a) *per l'edat que té* b) *per a l'edat que té* c) *p'a l'edat que té*
35. El grup de malalties catarrals de les vies respiratòries que afecten cavalls, gats i gossos, amb la característica de la gran producció de moc s'anomena b_____
36. Per a donar a un disquet informàtic una estructura utilitzable per a llegir-lo i escriure-hi, se l'ha de f_____
37. Un petit generador d'estímuls elèctrics connectat al cor per a assegurar-ne la contracció i el ritme és un m_____
38. Si haguéreu d'imitar la veu del gall quina onomatopeia faríeu servir? a) *quiquiriquí* b) *cocorico* c) *quiquiriquic*
39. I si fóra el miol d'un gat i el lladruc d'un gos? m_____ i b_____
40. Davant la necessitat de fer una cosa amb quina d'aquestes expressions us quedeu? a) *n'hi ha que fer-la* b) *cal fer-la* c) *és precis fer-la*
41. Un menjar que s'ha socarrat fa olor a) *de socarrat* b) *a socarrat* c) *amb socarrat*
42. Algú que porta menjar a casa a) *l'hi porta* b) *n'hi porta* c) *hi en porta*
43. Com demana una parella a una amiga uns discos compactes? a) *deixa-mos-els* b) *deixa'ns-els* c) *deixa'ns-los*
44. Una cosa que és la mare dels ous, què és? a) *la finalitat* b) *la causa* c) *la mentida*
45. La part d'una peça de vestir que cobreix el muscle s'anomena m_____
46. Una persona que se sent del sexe oposat al que té biològicament es diu t_____
47. I una altra que està extàtica és que està en è_____
48. El gentilici *hawaiians* és propi de les illes H_____
49. Una nau que transporta, en grans quantitats, petroli brut és un p_____
50. L'aparell mèdic que administra perfusions, habitual als hospitals, és el d_____
51. Què vol dir anar lluny d'osques? a) *estar sa i salv* b) *anar bé de salut* c) *anar errat*
52. La FCT de la formació professional ha substituït les *pràctiques* en a_____
53. Les cries del gos, llop, lleó i altres animals són els c_____
54. I el conjunt d'aquestes cries és la c_____ o v_____
55. Si cada dilluns del curs feu una classe, quan la teniu? a) *el dilluns* b) *els dilluns* c) *a i b*

56. Una taca de tinta que es fa al paper escrivint s'anomena e_____
57. Un especialista en psiquiatria és un p_____
58. Les dues porcions de pell movibles que protegeixen els ulls són les p_____
59. Si un vehicle ha patit un bony està a_____
60. Quan algú fa un tatx, què fa? a) *un tast* b) *un gargot* c) *un bon negoci*
61. La pena màxima imposada en el futbol, handbol, hoquei, i altres esports d'equip es diu, malgrat les preferències de Fabra, p_____
62. Un plat molt típic del Magrib, preparat amb farina de dacsa o d'arròs i carn en petits bocins (moltó, pollastre, etc.), i altres ingredients, és el c_____
63. El mot anàlisi és a) *masculí* b) *femení* c) *neutre*
64. Amb quina parella us quedeu? a) *ganivet, quidrar* b) *gavinet, quidrar* c) *ganivet, cridar*
65. Un vehicle que té poca capacitat d'acceleració és que no té r_____
66. I si es manté amb el motor engegat, però sense accelerar, està al r_____
67. El gentilici corresponent als habitants de Londres és l_____
68. Un carrer sense eixida és un c_____ - ____ - _____ o a_____
69. La peça de pas entre diferents parts d'un edifici és el p_____ o c_____
70. L'espai situat per sota de la rasant del carrer es coneix com a s_____
71. Allò que hom ajunta a una cosa de manera que aquella en depenga és un a_____
72. Si algú es gita amb la intenció de dormir, amb quina preposició introdueix l'infinitiu? a) *p'a* b) *per* c) *per a*
73. La inflamació d'un tendó s'anomena t_____
74. El conjunt de programes informàtics amb la documentació adient és el p_____
75. El vas de forma especial perquè els malalts hi facen les seues necessitats és l'*orinal* p_____
76. L'acció i l'efecte de *dissuadir* és la d_____ i l'adjectiu pertinent és d_____
77. Si punxeu anant amb bicicleta, haureu de posar un p_____ a la c_____
78. Davant la probabilitat que haja passat quelcom dirieu que a) *deu d'haver passat* b) *deu haver passat* c) *haurà passat*
79. Abans de presentar un esborrany cal passar-lo a) *en net* b) *net* c) *a net*
80. Una persona que es diu com una altra a) *s'hi diu* b) *se'n diu* c) *es diu*
81. Si algú trau un glaçó del congelador a) *l'hi trau* b) *el en trau* c) *l'en trau*
82. Amb la intenció de donar el tiquet a les clientes, les caixeres a) *lis el donen* b) *se'ls donen* c) *els el donen*
83. La gent festera sovint pensa a) *amb organitzar festes* b) *en organitzar festes* c) *a organitzar festes*
84. El dibuix representatiu d'un programa situat en la pantalla d'un ordinador i sobre el qual hom activa el ratolí per a accedir-hi, s'anomena a) *icon* b) *icona* c) *icono*
85. Una altra manera de referir-se a la flor de neu és dir-ne e_____
86. El rei En Jaume va nàixer a M_____
87. Un riu molt cabalós, que desemboca no gaire lluny de la localitat anterior i que també és candidat al transvasament, és el R_____
88. A Occitània hi ha molts bons vins, un dels quals, produït a la vessant atlàntica i d'anomenada internacional, és el b_____
89. Els indis dominadors de Mèxic abans de la colonització espanyola eren els a_____

90. Als Andes es parla, entre d'altres, el *q*_____
91. Dues ciutats molt destacades de Califòrnia són *S*_____ i *L*_____
92. Si voleu per a la cuina un seient sense braços i unipersonal, busqueu un *t*_____
93. I si heu de pintar una habitació amb un dibuix que l'adorne pintareu una *s*_____
94. Mentre que per a donar més brillantor a les portes el que fareu és *e*_____
95. I quan esternudeu, què dieu? *a) atxís b) atxús c) atxim*
96. Quin és el nom de la pols de carbó? *a) carboneta b) carbonilla c) carbonissa*
97. L'aparell que conserva llarg temps la calor o la fredor és un *a) term b) termos c) termu*
98. Què vol dir trepar? *a) baixar b) pujar c) foradar*
99. Un període de cinc anys és un *a) quinquenni b) cinquenni c) cinqüeni*
100. De la família lèxica d'*estàndard* són el verb *e*_____ i el nom *e*_____

III.5. El deport del diccionari

La consulta del diccionari és una bona eina per a millorar la nostra formació lingüística. "I un deport necessari en totes les llengües", ens confirma Joan Veny.

Però si no hi trobem un mot, vol dir que és incorrecte? Doncs... depén. D'una banda s'ha de tenir en compte que els diccionaris no es reediten cada any i, per tant, no poden materialment contenir moltes de les contínues innovacions lèxiques, la part més variable dels sistema lingüístic. I de l'altra, que en consultar-los, com diu Badia en el pròleg del DIEC, hi hem d'aplicar la metaforització, és a dir, l'acció d'entendre a través d'un mot que hi figura, les seues altres accepcions que no hi figuren. Per exemple, no hi trobarem molts adverbis de manera (acabats en *-ment*), ni molts gentilicis, ni molts derivats, ni molts augmentatius, diminutius o despectius. Però si aquests estan ben formats seguint les regles de l'idioma, doncs... cap problema, els podem fer servir sabent que emprem un mot correcte. Un exemple concret: hi trobarem *metàfora*, *metafòric -a*, *metafòricament*, *metaforista* i *metaforitzar*, però i *metaforització*?

En aquesta unitat us hem preparat dues activitats perquè investigueu tres aspectes relacionats amb l'estàndard oral amb l'ajut d'aquests valuosos estris. Es tracta d'apartats afectats per les interferències del castellà: les consonants i les vocals d'uns quants mots que sovint no pronunciem encertadament i el nombre (singular o plural) d'alguns noms que no sempre diem com aconsella la normativa.

Per a eradicar aquestes pronunciacions subordinades primer cal identificar-les. I us convidem justament a això. En tots els casos hi ha la primera lletra del nom corresponent a cada definició, l'únic que heu de fer és acabar-la de completar.

III.5.1. El consonantisme i el vocalisme

Escriviu els mots corresponents a les definicions següents i fixeu-vos bé en les consonants i vocals que hi escauen.

1. **a**_____ *f.* Dependència fisiològica i psicològica a una substància o a una pràctica.
2. **a**_____ *f.* En matemàtiques, operació de sumar i la mateixa suma.
3. **a**_____ *v. tr.* Presentar, oferir, al·legar una prova, una raó, un argument.
4. **a**_____ *v. tr.* Raure el pèl.

5. **a** _____ *f.* Missió diplomàtica permanent del govern d'un Estat en un altre.
6. **a** _____ *f.* Qualitat d'ambigu.
7. **a** _____ *f.* Amina primària utilitzada com a estimulants, somnífug i anorèctic.
8. **a** _____ *adj.* Que pot viure en l'aigua i en la terra.
9. **a** _____ *f.* Qualitat d'antic.
10. **a** _____ *f.* Aplec de persones congregades per a deliberar, legislar.
11. **a** _____ *adj.* Infaust (aplicat antigament a certs dies infaustos o perillosos).
12. **a** _____ *f.* Qualsevol dany o defecte en un vehicle, un mecanisme, etc.
13. **a** _____ *m.* Arbre de la família de les pinàcies (*Abies alba*), de talla elevada i capçada cònica.
14. **b** _____ *f.* Qualsevol de les varetes flexibles que formen l'armadura d'un paraigua.
15. **b** _____ *m.* Peça d'abric llarga, amb mànegues, usada sobretot en eixir del bany.
16. **b** _____ *m.* Botiga on es venen molts tipus d'articles. / A l'Orient Pròxim, mercat.
17. **b** _____ *f.* Saliva que cau de la boca, especialment dels infants i de certs malalts.
18. **b** _____ *m.* Pasta feta amb diferents ingredients que acoloreix i enllustra el calçat.
19. **b** _____ *m.* Vora tallada obliquament, en biaix.
20. **b** _____ *f.* Armari que, fixat a la coberta d'una embarcació, allotja la brúixola.
21. **c** _____ *adj.* i *m.* i *f.* Que té desproveïda de cabell la part de dalt del cap.
22. **c** _____ *adj.* Que manifesta calor, fet amb calor.
23. **c** _____ *adj.* Del mateix temps, de la mateixa època. / De l'època actual.
24. **c** _____ *f.* Qualsevol serp no verinosa.
25. **c** _____ *m.* Conjunt de vehicles de transport que fan la ruta plegats.
26. **c** _____ *m.* i *f.* Diplomàtic que representa un govern en una ciutat estrangera.
27. **d** _____ *m.* Inclinació d'un terreny en relació amb un pla horitzontal.
28. **d** _____ *m.* i *f.* El més antic dels membres d'un cos per ordre de recepció.
29. **d** _____ *m.* Regust o sabor que es conserva d'una cosa. / Manera de parlar.
30. **e** _____ *m.* Ocultació d'un astre per la interposició d'un altre.
31. **e** _____ *m.* i *f.* Persona que treballa el banús i altres fustes.
32. **e** _____ *m.* Acció i efecte d'encertar.
33. **e** _____ *adj.* Que enriqueix.
34. **e** _____ *f.* Larva vermiforme de certs insectes lepidòpters com la papallona.
35. **e** _____ *m.* Roca a flor d'aigua o a molt poca distància de la superfície de l'aigua.
36. **e** _____ *adj.* Relatiu o pertanyent a l'espai.
37. **f** _____ *m.* Pastís de llet, ous i sucre que es posa al bany maria dins un motle, perquè es prenga.
38. **h** _____ *m.* Apartament de la casa d'un musulmà on habiten les seues dones.
39. **i** _____ *m.* Encarregat de dirigir l'oració del poble entre els musulmans.
40. **i** _____ *m.* Tros de ferro o d'acer que ha adquirit la propietat d'atraure el ferro.
41. **i** _____ *adj.* Que no és material.
42. **m** _____ *adj.* Que es pot moure o transportar, no fix.
43. **o** _____ *f.* Manca de llum, fosc.
44. **p** _____ *f.* Sabata sense orelles ni taló, que s'usa per a estar per casa.

45. **p**_____ *m.* Nom donat als insectes homòpters, molt petits, de la família dels afídids i paràsits de certes plantes, a les quals fan grans danys.
46. **p**_____ *m.* Trencaclosques.
47. **q**_____ *m.* Espai de quatre anys.
48. **q**_____ *m.* Espai de quatre mesos.
49. **r**_____ *m.* Estat dels budells en què les evacuacions són infreqüents i difícils.
50. **s**_____ *f.* Líquid que circula a través del teixit vascular de les plantes.
51. **s**_____ *f.* Malaltia produïda per bacteris del grup de la salmonel·la.
52. **s**_____ *m.* Nitrat de potassi, mineral de sabor salat i fresc, oxidant enèrgic emprat en la fabricació de pólvora i altres explosius i de gran importància com a adob mineral.
53. **s**_____ *v. intr.* Una nau, llevar àncores, partir.
54. **s**_____ *f.* Tros en què es divideix per mitjà de lligats un embotit fet amb un budell omplert de carn de porc.
55. **s**_____ *m.* Acció i efecte de suggerir.
56. **s**_____ *m.* El grau més alt al qual arriba alguna cosa.
57. **t**_____ *m.* Anella de pasta de farina farcida de carn o de verdura.
58. **t**_____ *f.* Ocell de la família dels colúmbids (*Streptopelia turtur*), de plomatge gris, amb ales de color castany i negre per sobre, característic pel seu parrupeig.
59. **t**_____ *f.* Cessació temporal d'una guerra, una lluita, un treball, etc.
60. **v**_____ *m.* Període de vint anys.

III.5.2. El nombre

Pareu atenció al nombre, singular o plural, que escau en la varietat estàndard als mots corresponents a les definicions que hi ha tot seguit.

1. **B**_____ *f.* [*al: Schneewittchen*] Protagonista d'un conte homònim dels germans Grimm. És una princesa la madrastra de la qual, gelosa de la seua bellesa, la fa abandonar al bosc, on la recullen uns nans.
2. **c**_____ *m.* Corretjam d'un pedal de bicicleta amb què se subjecta el peu.
3. **d**_____ **n**_____ *m.* Diners no declarats al fisc.
4. **e**_____ *m.* Sistema per a eliminar l'excés d'aigua sobre el parabrisa d'un vehicle.
5. **e**_____ *m. pl.* Lloc on es venen coses velles.
6. **e**_____ *m. pl.* Joc de taula que disputen dos contrincants amb trenta-dues peces movibles sobre un tauler i en què guanya qui aconsegueix matar el rei del contrari.
7. **e**_____ *m.* Allò que, en pagar quelcom, s'afegeix al que és convingut o degut. / **amb e**_____ que és necessari o suficient.
8. **e**_____ *f. pl.* Tovalles.
9. **f**_____ *f. pl.* Menja, sobretot per als xiquets, feta de farina de diversos cereals i d'aigua bullent i condimentada amb oli i sal o bé amb sucre.
10. **g**_____ *f.* Amor, afecte, recelós de qui tem que un altre li pot ser preferit. / Enreixat de llistons que es posa a una finestra o altra obertura.

11. **g**_____ *f.* Sèrie de grades escalonades.
12. **g**_____ *m.* Casa amb un gran nombre de pisos i que ateny una alçària molt gran.
13. **g**_____ *m. i f.* Persona que guarda els boscos d'una contrada, d'un parc, etc.
14. **l**_____ *adj. i f.* Màquina amb un dispositiu per a apartar la neu d'una via pública.
15. **l**_____ *f.* Cinta, cordó, etc., elàstics, amb què se ceneixen les cames per sobre o per sota del genoll.
16. **l**_____ *m. pl.* Lloc, segons el cristianisme, on estaven detingudes les ànimes dels justos esperant la redempció dels humans. / **estar als l**_____ No estar gens informat.
17. **m**_____ **r**_____ *f. pl.* Atracció de fira consistent en unes vagonetes que circulen veloçment per unes vies amb forts desnivells.
18. **p**_____ *m.* Làmina de vidre o de matèria transparent situada a la part davantera d'un vehicle per a protegir els passatgers de la pluja, del vent, etc.
19. **p**_____ *m.* Peça d'un vehicle que evita que el fang llançat per les rodes l'esguite.
20. **p**_____ *m.* Estri per a resguardar de la pluja consistent en un tros de tela cosida a unes barnilles articulades a l'extrem d'un bastó.
21. **P**_____, **P**_____ *m.* (s. I aC - s. I dC) Procurador romà que intervingué en el procés de Jesús de Natzaret.
22. **p**_____ *m.* Moble auxiliar on es guarden revistes i diaris.
23. **p**_____ *f. pl.* Menges, generalment dolços o fruites, que es prenen al final del dinar o del sopar. / **p**_____ **de música** Postres de fruits secs.
24. **p**_____ *adj.* Primera edició d'un llibre. / **edició p**_____
25. **r**_____ *f.* Terreny i conjunt de localitats que formen els voltants d'una població.
26. **s**_____ *m. pl.* Peça de roba interior femenina utilitzada per a sostenir els pits.
27. **t**_____ *m.* Franja de terreny que es deixa sense vegetació en els boscos per a evitar la propagació del foc en cas d'incendi.
28. **t**_____ *f. pl.* Peça de diferents mides i materials que es posa estesa sobre la taula en parar-la per servir el menjar.
29. **t**_____ *m.* Nau que trenca la capa de glaç formada a les mars gelades.
30. **V**_____ *f.* Protagonista d'un conte homònim que és maltractada per la madrastra i les germanastres, les quals l'obliguen a fer els treballs de la cuina i de la casa. Acaba, però, casant-se amb el príncep.

BIBLIOGRAFIA I REFERÈNCIES DELS EXEMPLES

BIBLIOGRAFIA

ALCOVER, Antoni Maria – MOLL, Francesc de B. (1926–1962): *Diccionari català-valencià-balear* (DCVB). Palma de Mallorca: Ed. Moll. 10 volums. Inventari de la llengua històrica i geolectal. Aquesta exhaustivitat provoca, justament, que ultrapasse les perspectives de l'estàndard, però és un pou de cultura literària i popular. <http://dcvb.iecat.net/>

EDITORIAL BROMERA (2001): *Diccionari valencià de pronunciació*. Alzira. Conté la transcripció fonètica de milers de paraules en la modalitat valenciana. <http://www.bromera.com>

ENCICLOPÈDIA CATALANA (1997, 3a edició): *Diccionari castellà-català*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. És el diccionari bilingüe més complet de què disposem. A més del lèxic habitual inclou molta fraseologia. <http://www.enciclopedia-cat.com>

LACREU, Josep (1998): *Manual d'ús de l'estàndard oral*. València. València: Servei de Publicacions de la Universitat de València. Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana. Manual que dona pautes d'ús concretes, des de la perspectiva de la modalitat valenciana de l'estàndard, davant dels principals dubtes lingüístics amb què ens enfrontem els valencianoparlants.

VALOR, Enric (1979): *Millorem el llenguatge*. València: 3 i 4. 2 volums. Papers pioners referits al canal oral, publicat per primera vegada l'any 1971.

REFERÈNCIES DELS EXEMPLES

FRONTERA, Guillem (2001): "La llengua avariada". *Diari de Balears*. Palma de Mallorca.

VENY, Joan (1978): *Els parlars catalans. (Síntesi de dialectologia)*. Palma de Mallorca: Moll.